

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

1 päivänä heinäkuuta 2008*

Asiassa C-49/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Dioiketikio Efeteio Athinon (Kreikka) on esittänyt 21.11.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.2.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)

vastaan

Kreikan valtio,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts ja A. Tizzano sekä tuomarit J. N. Cunha Rodrigues, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, J. Klučka (esittelevä tuomari), T. von Danwitz, A. Arabadjiev ja C. Toader,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.1.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE), edustajanaan dikigoros A. Pliakos,

- Kreikan hallitus, asiamiehinään S. Spyropoulos, K. Boskovits, S. Trekli ja Z. Chatzipavlou,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään T. Christoforou ja F. Amato,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.3.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 82 ja EY 86 artiklan tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) (Kreikan moottoripyöräliitto, jäljempänä MOTOE) ja Kreikan valtio ja joka koskee vahingonkorvausta sen aineettoman vahingon johdosta, jota MOTOE väittää kärsineensä siitä syystä, että Kreikan valtio on implisiittisesti kieltäytynyt myöntämästä sille lupaa järjestää moottoripyöräkilpailuja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Kreikan tieliikennelain, sellaisena kuin se on muutettuna lailla 2696/1999 (FEK A' 57), 49 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. -- moottoripyöra- ja moottoripolkupyöräkilpailuja saadaan järjestää yleisillä ja yksityisillä teillä tai alueilla vain, jos on ensin saatu tätä koskeva lupa.

2. Edellisessä momentissa tarkoitettun luvan myöntää

--

- c) kaikkia -- moottoripyörä- ja moottoripolkupyöräkilpailuja varten yleisestä järjestyksestä vastaava ministeri tai tämän valtuuttamat viranomaiset sen jälkeen, kun on saatu sellaisen oikeushenkilön puoltava lausunto, joka virallisesti edustaa Kreikassa -- Kansainvälistä moottoripyöräliittoa [jäljempänä FIM].”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 4 MOTOE on yksityisoikeudellinen voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoituksena on järjestää moottoripyöräkilpailuja Kreikassa. Siihen kuuluu jäsenenä lukuisia alueellisia moottoripyöräkerhoja.
- 5 MOTOE esitti 13.2.2000 toimivaltaiselle ministerille hakemuksen, jossa pyydettiin lupaa järjestää kilpailuja MOTOEn koko Kreikan kattavan cupin puitteissa kyseiseen hakemukseen liitetyn ohjelman mukaisesti.
- 6 Kreikan tieliikennelain 49 §:n 2 momentin mukaisesti tämä ohjelma toimitettiin edelleen Kreikassa FIMiä edustavalle Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiseonille (Kreikan auto- ja matkailuliitto, jäljempänä ELPA), joka on voittoa tavoittelemattoman yhdistyksen muodossa toimiva oikeushenkilö, jotta tämä antaisi haetun luvan myöntämisen edellyttämän puoltavan lausunnon.

- 7 ELPA pyysi 16.3.2000 päivätyssä kirjeessään, että MOTOE esittäisi kustakin suunnittelemaansa kilpailusta kaksi kuukautta ennen kilpailupäivää erityissäännöt, jotta kilpailijat, kilpailureitit ja -paikat, turvallisuustoimenpiteet ja yleiset edellytykset turvalliselle kilpailulle voitaisiin tarkastaa. Lisäksi kirjeessä vaadittiin kilpailuja järjestäviä seuroja toimittamaan kopiot säännöistään Ethniki Epitropi Agonon Motosykletasille (moottoripyöräkilpailujen kansallinen lautakunta, jäljempänä ETHEAM), jonka ELPA on perustanut ja jonka tehtävänä on moottoripyöräkilpailujen järjestäminen ja valvonta.
- 8 Toimivaltaiselle ministerille osoittamallaan hakemuksella nro 28/5.5.2000 MOTOE uudisti pyyntönsä saada kuudelle kerholle luvan järjestää kuusi kilpailua 9.7.2000 ja 26.11.2000 välisenä aikana. Se liitti kyseiseen hakemukseen näitä kilpailuja koskevat erityissäännöt ja kopiot kyseisten kerhojen säännöistä. Tämä pyyntö toimitettiin niinkään ELPAlle, jotta se antaisi puoltavan lausunnon näiden kilpailujen järjestämisestä.
- 9 ELPA ja ETHEAM lähettivät MOTOElle asiakirjan, jossa muistutettiin tietyistä säännöistä, joita sovelletaan moottoripyöräkilpailujen järjestämiseen Kreikassa. Tässä asiakirjassa täsmennettiin muun muassa, että moottoripyöräriiden mestaruus-, cup- ja palkintokilpailut järjestää ETHEAM, jonka on tähän valtuuttanut ELPA, joka on FIMin ainoa laillinen edustaja Kreikassa. Jos jokin toimija tai seura, joka täyttää kilpailujen järjestämisen ja toimeenpanemisen edellyttämät vaatimukset, haluaa, että jokin erityinen cup- tai palkintokilpailu julistetaan järjestettäväksi, sen on mainitun asiakirjan mukaan esitettävä tällaisen kilpailun julistaminen ETHEAMin päätettäväksi. Tarkastettuaan, täyttääkö ehdotettu kilpailu edellytykset, ETHEAM tekee asiasta päätöksen, jossa se määrää myös kilpailujen järjestämisen ehdoista kansainvälisten ja kansallisten sääntöjen mukaisesti. Jotta kilpailun järjestämisestä – mukaan luettuna cup- tai palkintokilpailun osakilpailu – voidaan antaa puoltava lausunto, jokaisen järjestäjän, joka vastaa jonkin tällaisen kilpailun järjestämisestä, on täytettävä edellytykset, joista määrätään kansallisissa moottoripyöräkilpailujen kilpailusäännöissä ja ETHEAMin ohjekirjeissä. ELPA ja ETHEAM muistuttivat MOTOEta vielä siitä, että kun järjestäjä pyytää kesken kauden lisäkilpailujen järjestämisen julistamista, näiden päivämäärät eivät saa vaikuttaa ohjelmaan jo otettuihin kilpailuihin sekä kilpailijoiden että järjestäjien etujen johdosta. Tästä syystä vuonna 2001 järjestettäväksi suunniteltujen kilpailujen ohjelmat oli jätettävä ELPAlle ja ETHEAMille viimeistään 15.9.2000.

- 10 Vastauksena MOTOEn pyyntöön saada tietoja sen lupahakemuksien osalta tehdyistä ratkaisuksista toimivaltainen ministeri ilmoitti sille elokuussa 2000, ettei ministeri ollut saanut ELPA:ta mitään asiakirjoja, joissa on sen puoltava lausunto Kreikan tieliikennelain 49 §:n mukaisesti.
- 11 MOTOE nosti Dioikitiko Protodikeio Athinonissa (Ateenan ensimmäisen asteen hallintotuomioistuin) kanteen, jossa se väitti tämän implisiittisen hylkäyksen olevan lainvastainen, ja vaati vahingonkorvauksena 5 000 000 Kreikan drakmaa (GRD) sen aineettoman vahingon johdosta, jota se väitti kärsineensä siitä syystä, että sen on ollut mahdotonta järjestää kyseessä olevia kilpailuja.
- 12 MOTOE väitti, että Kreikan tieliikennelain 49 § on ristiriidassa yhtäältä hallinnollisten elinten riippumattomuutta koskevan perustuslaillisen periaatteen kanssa ja toisaalta EY 82 artiklan ja EY 86 artiklan 1 kohdan kanssa, koska riidanalaisessa kansallisessa säännöksessä sallitaan se, että ELPA, joka itse järjestää moottoripyöräkilpailuja, on luonut kyseiselle alalle monopolin ja käyttää sitä väärin.
- 13 ELPA osallistui asian käsittelyyn Dioikitiko Protodikeio Athinonissa väliintulijana tukeakseen Kreikan valtion vaatimuksia. Se liitti väliintulokirjelmäänsä muun muassa 1924 laaditun yhdistyksen perustamiskirjan ja ETHEAMin julkaiseman moottoripyöräkilpailujen vuosikirjan vuodelta 2000. Tämä vuosikirja sisältää mainittuun vuoteen 2000 liittyvät ETHEAMin ohjekirjeet, jotka koskevat muun muassa selvityksiä, jotka kilpailijoiden on esitettävä kilpailulisenssin saamiseksi, kilpailujen sääntöjä, jotka oli esitettävä, maksettavien maksujen määrittämistä ja muita taloudellisia kysymyksiä. Samainen vuosikirja sisältää lisäksi Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletasin (kansalliset moottoripyöräurheilusäännöt, jäljempänä EAKM).

14 EAKMin osalta on mainittava seuraavaa:

- Niiden 10.7 §:ssä määrätään, että kaikissa ETHEAMin/ELPAn mestaruus-, cup- tai palkintokilpailuja käsittävissä urheilutapahtumissa voidaan kaupallisesti esittää jokin tukija siten, että tukija mainitaan kilpailujen nimessä tai alanimessä, ainoastaan, jos ETHEAM/ELPA on ensin antanut puoltavan lausuntonsa.

- Samojen sääntöjen 60.6 §:n mukaan kilpailutapahtumien aikana sallitaan mainonta kuljettajien asuissa ja moottoripyörissä. Kypärissä mainonta on sallittua kuinka laajasti tahansa, kunhan se ei vaikuta kypärän teknisiin ominaisuuksiin. ETHEAMin ja ELPA:n mestaruus-, cup- ja palkintokilpailusarjoihin kuuluvissa nopeus- ja motocross-kilpailuissa järjestäjillä ei ole oikeutta velvoittaa kuljettajia tai matkustajia mainostamaan tai määrätä pyörässä mainostettavaksi jotain tuotetta, paitsi jos kilpailija antaa tähän suostumuksensa. Jos ETHEAMilla ja ELPalla on voimassa oleva sponsorointisopimus, kuljettajien, matkustajien ja moottoripyörien osalta on noudatettava kaikkia kyseisessä sopimuksessa asetettuja ehtoja.

- Sääntöjen 110.1 §:ssä määrätään, että ”[moottoripyöräkilpailujen] järjestäjän on joko suoraan tai valvontaviranomaisen [eli ELPA:n tai ETHEAMin] välityksellä huolehdittava kilpailutapahtuman vakuutusturvasta, joka kattaa järjestäjän, valmistajien, kuljettajien, matkustajien –– vastuun niiden onnettomuuksien ja vahinkojen varalta, joita kolmansille koituu kilpailutapahtumien ja harjoitusten aikana”.

15 Dioikitiko Protodikeio Athinon hylkäsi MOTOEn kanteen muun muassa, koska Kreikan tieliikennelain 49 § mahdollistaa moottoripyöräkilpailujen turvallista järjestämistä koskevien kansainvälisten sääntöjen noudattamisen ja koska MOTOE ei ollut väittänyt, että mainittu säännös johti määräävään markkina-asemaan yhteismarkkinoilla, että sillä voisi olla vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai että ELPA olisi väärinkäyttänyt tällaista asemaa.

16 MOTOE valitti tästä tuomiosta Dioikitiko Efeteio Athinoniin, joka toteaa ennakkoratkaisupyyntönsä ensinnäkin, että ELPAn toiminta ei rajoitu puhtaasti urheilun alalle, eli sille Kreikan tieliikennelain 49 §:llä myönnetyn toimivallan käyttöön, koska se harjoittaa myös toimintoja, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien luokittelee ”kaupallisiksi” ja jotka koostuvat sponsorointi-, mainos- ja vakuutus-sopimusten tekemisestä. Dioikitiko Efeteio Athinon pohtii tästä syytä, voidaanko ELPAA pitää yhteisön kilpailuoikeudessa ja erityisesti EY 82 ja EY 86 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä siten, että siihen sovelletaan määräävän markkina-aseman väärinkäytön kieltoa. Kyseinen tuomioistuin tulkitsee Kreikan tieliikennelain 49 §:ää siten, että ELPA on ainoa oikeushenkilö, jolla on toimivalta antaa puoltava lausunto hakemuksista, jotka on esitetty moottoripyöräkilpailun järjestämiseksi. Kansallinen tuomioistuin korostaa sitä seikkaa, että kyseinen yhdistys vastaa samalla kilpailujen järjestämisestä ja palkintojen määrittämisestä sekä edellä mainituista taloudellisista toiminnoista.

17 Dioikitiko Efeteio Athinon toteaa tämän jälkeen, että hakijoilla, joilta evätään lupa järjestää moottoripyöräkilpailu, koska ne eivät ole saaneet ELPAn puoltavaa lausuntoa, ei ole mitään tehokasta kansallista oikeussuojakeinoa tällaista päätöstä vastaan. Yhtäältä missään ei ole säädetty, että ELPAn päätökset evätä puoltavan lausunnon antaminen olisi perusteltava, ja toisaalta, jos toimivaltaisen ministerin tekemästä hylkäävästä lupapäätöksestä valitetaan tuomioistuimeen puutteellisten perustelujen nojalla ja jos valitus hyväksytään, Kreikan oikeudessa ei säädetä velvollisuudesta myöntää lupa hakijalle. Lisäksi sitä, kuinka ELPA käyttää sille Kreikan tieliikennelain 49 §:ssä myönnettyä etuoikeutta, ei valvota tai arvioida mitenkään. Näiden seikkojen johdosta toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevat henkilöt, jotka haluavat järjestää moottoripyöräkilpailuja Kreikassa, eivät voi vaikuttaa tätä koskevan asian ratkaisuun.

18 Tässä tilanteessa Dioikitiko Efeteio Athinon päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko EY 82 ja EY 86 artiklaa tulkita siten, että niiden soveltamisalaan kuuluu myös toiminta, jota harjoittaa [FIMin] kansallisen edustajan ominaisuudessa toimiva oikeushenkilö, joka harjoittaa edellä kuvatun kaltaista talou-

dellista toimintaa tekemällä sponsorointi-, mainos- ja vakuutus sopimuksia moottoriurheilualalla järjestämiensä urheilutapahtumien yhteydessä?

- 2) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myöntävä, onko perustamissopimuksen edellä mainittujen määräysten kanssa sopuoinnussa [Kreikan tieliikennelain] 49 §, jossa, siltä osin kuin kyse on siitä, että toimivaltainen kansallinen viranomais (nyt esillä olevassa asiassa yleisestä järjestyksestä vastaava ministeriö) antaa luvan moottoriajoneuvokilpailujen järjestämiselle, annetaan edellä mainitulle oikeushenkilölle toimivalta antaa puoltava lausunto kilpailujen toimeenpanemiseksi, ilman että tähän toimivaltaan liittyy mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele kysymyksillään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, pääpiirteissään yhtäältä, kuuluuko ELPAn kaltainen voittoa tavoittelemattoman yhdistyksen muodossa toimiva oikeushenkilö EY 82 ja EY 86 artiklan soveltamisalaan, kun sen toimintaan ei kuulu yksinomaan hallinnollisten päätösten tekeminen moottoripyöräkilpailujen järjestämisen sallimisesta, vaan se myös järjestää itse tällaisia kilpailuja ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-, mainos- ja vakuutus sopimuksia, ja toisaalta, ovatko nämä perustamissopimuksen määräykset esteenä Kreikan tieliikennelain 49 §:n kaltaiselle säännökselle, jossa myönnetään tällaiselle yhdistykselle toimivalta antaa puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista, ilman että tähän toimivaltaan liittyy mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa.

- 20 Tältä osin on ensimmäiseksi muistutettava, että yhteisön kilpailuoikeus koskee yritysten toimintaa (asia 13/77, GB-Inno-BM, tuomio 16.11.1977, Kok. 1977, s. 2115, Kok. Ep. III, s. 497, 31 kohta ja asia C-280/06, ETI ym., tuomio 11.12.2007, Kok. 2007, s. I-10893, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi EY 82 artikla koskee ainoastaan määrävässä markkina-asemassa olevia yrityksiä.

- 21 Vaikka perustamissopimuksessa ei määritelläkään yrityksen käsitettä, yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että yrityksenä on pidettävä jokaista yksikköä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta yksikön oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta (asia C-41/90, Höfner ja Elser, tuomio 23.4.1991, Kok. 1991, s. I-1979, Kok. Ep. XI, s. I-147, 21 kohta ja yhdistetyt asiat C-264/01, C-306/01, C-354/01 ja C-355/01, AOK Bundesverband ym., tuomio 16.3.2004, Kok. 2004, s. I-2493, 46 kohta).
- 22 Tältä osin on muistutettava, että taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla (ks. mm. asia C-35/96, komissio v. Italia, tuomio 18.6.1998, Kok. 1998, s. I-3851, 36 kohta ja yhdistetyt asiat C-180/98–C-184/98, Pavlov ym., tuomio 12.9.2000, Kok. 2000, s. I-6451, 75 kohta). Mikäli tämä edellytys täyttyy, se seikka, että toiminta liittyy urheiluun, ei estä perustamissopimuksen määräysten soveltamista (asia 36/74, Walrave ja Koch, tuomio 12.12.1974, Kok. 1974, s. 1405, Kok. Ep. II, s. 415, 4 kohta ja asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 73 kohta), mukaan luettuna kilpailuoikeutta koskevat määräykset (ks. vastaavasti asia C-519/04 P, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, tuomio 18.6.2006, Kok. 2006, s. I-6991, 22 ja 28 kohta).
- 23 Kuten ennakkoratkaisupyyntönsä todetaan ja kuten myös yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa on vahvistettu, ELPA järjestää yhdessä ETHEAMin kanssa moottoripyöräkilpailuja Kreikassa ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-, mainos- ja vakuutus sopimuksia, joilla pyritään hyötymään kyseisistä kilpailuista kaupallisesti. Nämä toiminnot muodostavat ELPalle erään sen tulolähteistä.
- 24 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan toiminnot, jotka ovat osa julkiselle vallalle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä, eivät ole luonteeltaan taloudellisia toimia, jotka oikeuttaisivat perustamissopimuksen kilpailua koskevien määräysten soveltamisen (ks. vastaavasti asia C-364/92, SAT Flugesellschaft, tuomio 19.1.1994, Kok. 1994, s. I-43, Kok. Ep. XV, s. I-1, 30 ja 31 kohta).

- 25 Mitä tulee julkiselle vallalle kuuluvien toimivaltuuksien käyttämisen mahdolliseen merkitykseen ELPAn kaltaisen oikeushenkilön luokitteluksi yhteisön kilpailuoikeudessa tarkoitetuksi yritykseksi, on todettava, kuten julkisasiamies mainitsee ratkaisuehdotuksensa 49 kohdassa, että se seikka, että toimijalla on eräiden toimintojensa harjoittamisen yhteydessä julkiselle vallalle kuuluvia toimivaltuuksia, ei yksinään estä luokittelemasta sitä yhteisön kilpailuoikeudessa tarkoitetuksi yritykseksi sen muiden eli taloudellisten toimintojen osalta (asia C-82/01 P, Aéroports de Paris v. komissio, tuomio 24.10.2002, Kok. 2002, s. I-9297, 74 kohta). Toiminnan luokittelu julkiselle vallalle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöön tai taloudelliseen toimintaan kuuluvaksi on suoritettava erikseen kaikkien yksikön harjoittamien toimintojen osalta.
- 26 Esillä olevassa asiassa on erotettava ELPAn kaltaisen oikeushenkilön osallistuminen viranomaisten päätöksentekomenettelyyn ja sen itsensä harjoittamat taloudelliset toiminnot, kuten moottoripyöräkilpailujen järjestäminen ja kaupallinen hyödyntäminen. Tästä seuraa, että tällaisella oikeushenkilöllä oleva toimivalta antaa puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista ei estä pitämästä kyseistä oikeushenkilöä yhteisön kilpailuoikeudessa tarkoitettuna yrityksenä sen edellä mainittujen taloudellisten toimintojen osalta.
- 27 Sen seikan osalta, mitä merkitystä tähän luokitteluun voi olla sillä, ettei ELPA tavoittele voittoa, on todettava, että asiassa C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze ym., 10.1.2006 antamassaan tuomiossa (Kok. 2006, s. I-289, 122 ja 123 kohta) yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että se seikka, että tavaroita ja palveluja tarjotaan voittoa tavoittelematta, ei estä sitä, että näitä toimenpiteitä markkinoilla toteuttavaa yksikköä on pidettävä yrityksenä, koska tämä tarjonta kilpailee voittoa tavoittelevien muiden toimijoiden taholta tulevan tarjonnan kanssa.
- 28 Tilanne on näin ELPAn kaltaisen oikeushenkilön harjoittamien toimintojen osalta. Se seikka, että pääasiassa kantajana oleva MOTOE on itse voittoa tavoittelematon yhdistys, on tässä yhteydessä vailla merkitystä ELPAn kaltaisen oikeushenkilön luokittelemisessa yritykseksi. Yhtäältä ei ole mahdotonta, että Kreikassa on sellaisten yhdistysten lisäksi, joiden toiminta koostuu moottoripyöräkilpailujen järjestämisestä ja kaupallisesta hyödyntämisestä ilman voiton tavoittelua, yhdistyksiä, jotka harjoittavat tätä samaa toimintaa voittoa tavoitellen ja jotka täten kilpailevat ELPAn kanssa.

Toisaalta voittoa tavoittelemattomat yhdistykset, jotka tarjoavat tavaroita tai palveluja tietyillä markkinoilla, voivat kilpailla keskenään. Tällaisten yhdistysten menestyminen tai taloudellinen selviytyminen riippuu pitkällä aikavälillä niiden kyvystä saada tarjoamiaan suorituksia kyseisillä markkinoilla kaupaksi muiden toimijoiden tarjoamia suorituksia paremmin.

- 29 Tästä syystä ELPAn kaltaista oikeushenkilöä on pidettävä yhteisön kilpailuoikeudessa tarkoitettuna yrityksenä. Jotta se kuitenkin kuuluisi EY 82 artiklan soveltamisalan piiriin, sillä on lisäksi oltava määrävä markkina-asema yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla.
- 30 Tältä osin on kuitenkin muistettava, että EY 234 artiklassa tarkoitettussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan (asia C-450/06, Varec, tuomio 14.2.2008, Kok. 2008, s. I-581, 23 kohta). Antaakseen kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin kansallisten tuomioistuinten kanssa harjoittamansa yhteistyön nimissä esittää ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle kaikki tarpeelliseksi katsomansa ohjeet.
- 31 Ennen kuin voidaan arvioida, onko ELPAn kaltainen oikeushenkilö EY 82 artiklassa tarkoitettussa määrävässä markkina-asemassa, merkitykselliset markkinat on rajattava sekä kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen suhteen että maantieteellisesti (asia 27/76, United Brands ja United Brands Continentaal v. komissio, tuomio 14.2.1978, Kok. 1978, s. 207, Kok. Ep. IV, s. 9, 10 kohta).
- 32 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 82 artiklaa sovellettaessa merkityksellisille tavaroiden tai palveluiden markkinoille kuuluvat tavarat tai palvelut, jotka voidaan korvata toisillaan tai jotka ovat riittävässä määrin keskenään vaihdettavissa paitsi niiden objektiivisten ominaisuuksien perusteella, joiden vuoksi tavaroilla tai palveluilla voidaan tyydyttää kuluttajien jatkuvat tarpeet, myös merkityksellisillä markkinoilla vallitsevien kilpailuolosuhteiden sekä kysynnän ja tarjonnan rakenteen perusteella (ks. vastaavasti asia 31/80, L'Oréal, tuomio 11.12.1980, Kok. 1980, s. 3775,

25 kohta; asia 322/81, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio*, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 37 kohta ja asia C-62/86, *AKZO v. komissio*, tuomio 3.7.1991, Kok. 1991, s. I-3359, Kok. Ep. XI, s. I-261, 51 kohta).

33 Tältä osin on muistutettava, että ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että ELPAn harjoittamat toiminnot koostuvat yhtäältä moottoripyöräkilpailujen järjestämisestä ja toisaalta näiden kilpailujen kaupallisesta hyödyntämisestä tekemällä sponsorointi-, mainos- ja vakuutus sopimuksia. Nämä kaksi toimintatapaa eivät ole keskenään vaihdettavissa, vaan ne paremminkin täydentävät toisiaan toiminnallisesti.

34 Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määrittäminen perustuu – samoin kuin tavaroiden tai palveluiden markkinoiden määrittäminen – luonteeltaan taloudelliseen arviointiin. Näin ollen maantieteelliset markkinat voidaan määritellä alueeksi, jolla kilpailuolosuhteet juuri kyseisten tuotteiden tai palveluiden osalta ovat samankaltaiset kaikille taloudellisille toimijoille. Tässä yhteydessä ei ole välttämätöntä, että objektiiviset kilpailuolosuhteet ovat näiden toimijoiden kannalta täysin yhtenäiset. Riittää, että nämä olosuhteet ovat samankaltaiset tai riittävän yhtenäiset (ks. vastaavasti em. asia *United Brands ja United Brands Continentaal v. komissio*, tuomion 44 ja 53 kohta). Lisäksi nämä markkinat voivat rajoittua yhteen jäsenvaltioon (ks. vastaavasti em. asia *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio*, tuomion 28 kohta).

35 Kuten ennakkoratkaisupäätöksessä mainitaan ja kuten myös yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa vahvistettiin, ELPAn harjoittama toiminta rajoittuu Kreikan alueelle. Yhden jäsenvaltion aluetta voidaan pitää yhteismarkkinoiden merkittävänä osana (ks. vastaavasti asia C-260/89, *ERT*, tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925, Kok. Ep. XI, s. I-221, 31 kohta). Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin selvittää, täyttyykö samankaltaisia tai riittävän yhtenäisiä kilpailuolosuhteita koskeva edellytys pääasian oikeudenkäynnissä.

36 Arvioidessaan, onko ELPalla määräävä markkina-asema, kansallisen tuomioistuimen on käytettävä perusteena näin määriteltyjä markkinoita.

- 37 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 82 artiklassa tarkoitettu määrävän markkina-aseman käsite koskee yrityksellä olevaa taloudellista valta-asemaa, jonka perusteella se voi estää toimivan kilpailun merkityksellisillä markkinoilla, koska tällainen asema antaa sille mahdollisuuden toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaihinsa ja lopulta kuluttajiin (em. asia United Brands ja United Brands Continentaal v. komissio, tuomion 65 kohta; asia 85/76, Hoffman-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok. 1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 38 kohta ja em. asia Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, tuomion 30 kohta).
- 38 On syytä lisätä, että yritys voidaan saattaa tällaiseen asemaan, jos sille myönnetään erityis- tai yksinoikeuksia, joiden nojalla se voi ratkaista, voivatko – ja jos voivat, niin millaisin edellytyksin – muut yritykset päästä merkityksellisille markkinoille ja harjoittaa niillä toimintaansa.
- 39 On vielä todettava, että Kreikan tieliikennelain 49 §:n kaltaisella säännöksellä rikotaan EY 82 artiklaa vain, jos sillä vaikutetaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kuten julkisasiamies muistuttaa ratkaisuehdotuksensa 63 ja 64 kohdassa, jäsenvaltioiden väliseen kauppaan voidaan katsoa vaikuttavan vain silloin, kun on nähtävissä riittävän todennäköisesti ja kaikkien objektiivisten oikeudellisten seikkojen ja toiseikkojen perusteella, että kyseessä olevalla toiminnalla voi tosiasiallisesti tai mahdollisesti olla suoraa tai välillistä vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tavalla, joka voi haitata jäsenvaltioiden välisten yhtenäismarkkinoiden toteuttamista (asia C-475/99, Ambulanz Glöckner, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-8089, 48 kohta). Täysin hypoteettiset tai spekulatiiviset vaikutukset, joita määrävässä markkina-asemassa olevan yrityksen toiminnalla voi olla, eivät täytä tätä edellytystä. Lisäksi vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ei saa olla merkityksetön (yhdistetyt asiat C-215/96 ja C-216/96, Bagnasco ym., tuomio 21.1.1999, Kok. 1999, s. I-135, 60 kohta ja em. asia Ambulanz Glöckner, tuomion 48 kohta).
- 40 Täten vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan johtuu yleensä useiden sellaisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta, jotka yksinään arvioituina eivät välttämättä olisi ratkai-sevia (asia C-250/92, DLG, tuomio 15.12.1994, Kok. 1994, s. I-5641, 54 kohta).

- 41 Lisäksi arvioitaessa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvien vaikutusten tuntuvuutta huomioon on otettava kyseisen määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen toiminta, koska EY 82 artiklassa kielletään toiminta, joka on omiaan vaikuttamaan vapaaseen kauppaan tavalla, joka voisi haitata jäsenvaltioiden välisten yhteinäismarkkinoiden toteutumista muun muassa eristämällä kansallisia markkinoita tai muuttamalla kilpailurakennetta yhtenäismarkkinoilla (asia 22/78, Hugin Kassaregister ja Hugin Cash Registers v. komissio, tuomio 31.5.1979, Kok. 1979, s. 1869, 17 kohta).
- 42 Se seikka, että määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen toiminnan tarkoituksena on vain myydä tuotteita yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa, ei riitä sulkemaan pois sitä, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan saatetaan vaikuttaa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok. 2006, s. I-11421, 45 kohta). Tällainen toiminta voi nimittäin lujittaa kansallista markkinoiden eristämistä ja haitata näin perustamissopimuksessa tavoiteltua taloudellista vuoroaikutusta (ks. analogisesti yhdistetyt asiat C-295/04–C-298/04, Manfredi ym., tuomio 13.7.2006, Kok. 2006, s. I-6619, 45 ja 46 kohta).
- 43 Toiseksi EY 86 artiklan 1 kohdan soveltamisalan osalta on todettava, että kyseisessä artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät saa toteuttaa eivätkä pitää voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee yrityksiä, joille ne myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, ja joka on ristiriidassa kilpailua koskevien perustamissopimuksen määräysten kanssa. Tältä osin on todettava, että ELPAn kaltaista oikeushenkilöä, jolle on myönnetty toimivalta antaa puoltava lausunto moottoripyöräkilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista, on pidettävä yrityksenä, jolle kyseinen jäsenvaltio on myöntänyt EY 86 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisoikeuksia.
- 44 EY 86 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus myöntää yrityksille, joille ne uskovat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, erityisoikeuksia, jotka voivat estää perustamissopimuksen kilpailusääntöjen soveltamisen, jos kilpailun rajoittaminen tai jopa kaiken kilpailun poistaminen muiden talouden toimijoiden osalta on välttämätöntä, jotta näiden oikeuksien haltijat voivat hoitaa niille uskotun erityistehtävänsä (ks. asia C-320/91, Corbeau, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2533, Kok. Ep. XIV, s. I-223, 14 kohta).

- 45 Siitä, että ELPAn kaltainen oikeushenkilö järjestää ja hyödyntää kaupallisesti moottoripyöräkilpailuja, Kreikan hallitus ei ole väittänyt, että näiden tehtävien hoitaminen olisi osoitettu ELPAlle julkisen vallan toimella. Täten ei ole tarpeen tutkia tarkemmin, voivatko nämä toiminnot muodostaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun (ks. vastaavasti asia 127/73, BRT ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, tuomio 21.3.1974, Kok. 1974, s. 313, Kok. Ep. II, s. 249, 20 kohta ja asia 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen ja Silver Line Reisebüro, tuomio 11.4.1989, Kok. 1989, s. 803, Kok. Ep. X, s. 21, 55 kohta).
- 46 Toimivalta antaa puoltava lausunto moottoripyöräkilpailujen järjestämisestä koskevista lupahakemuksista perustuu kyllä kiistämättä julkisen vallan toimeen, eli Kreikan tieliikennelain 49 §:ään, mutta kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksessa 110 kohdassa, tätä ei voida pitää taloudellisena toimintana.
- 47 ELPAn kaltaista oikeushenkilöä ei voida täten pitää yrityksenä, jonka tehtäväksi on annettu EY 86 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottaminen.
- 48 Kolmanneksi sen kysymyksen osalta, joka koskee sitä, ovatko EY 82 artikla ja EY 86 artiklan 1 kohta esteenä Kreikan tieliikennelain 49 §:n kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jossa annetaan ELPAn kaltaiselle oikeushenkilölle, joka voi itse vastata moottoripyöräkilpailujen järjestämisestä ja kaupallisesta hyödyntämisestä, toimivalta antaa puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjestämisestä koskevista lupahakemuksista, ilman että tähän toimivaltaan liittyy mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa, on muistutettava, että pelkkä määräävän markkina-aseman luominen tai vahvistaminen EY 86 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityis- tai yksinoikeuksia myöntämällä ei itsessään ole ristiriidassa EY 82 artiklan kanssa.
- 49 Sitä vastoin jäsenvaltio rikkoo näihin kahteen määräykseen sisältyviä kieltoja, jos kyseessä oleva yritys syyllistyy määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön pelkäämään käyttämällä sille myönnettyjä erityis- tai yksinoikeuksia tai jos nämä oikeudet

ovat omiaan johtamaan tilanteeseen, jossa yritys käyttää asemaansa tällä tavoin väärin (em. asia Höfner ja Elser, tuomion 29 kohta; em. asia ERT, tuomion 37 kohta; asia C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova*, tuomio 10.12.1991, Kok. 1991, s. I-5889, Kok. Ep. XI, s. I-537, 16 ja 17 kohta ja asia C-323/93, *Centre d'insémination de la Crespelle*, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5077, Kok. Ep. XVI, s. I-209, 18 kohta). Tältä osin ei ole tarpeen, että väärinkäytös todella tapahtuu (ks. vastaavasti asia C-55/96, *Job Centre*, tuomio 11.12.1997, Kok. 1997, s. I-7119, 36 kohta).

50 Joka tapauksessa EY 82 artiklaa ja EY 86 artiklan 1 kohtaa rikotaan, jos jäsenvaltion toimenpiteellä – erityisesti, jos kyseessä on toimenpide, jolla se myöntää viimeksi mainitussa määräyksessä tarkoitettuja erityis- tai yksinoikeuksia – luodaan määräävän markkina-aseman väärinkäytön vaara (ks. vastaavasti em. asia ERT, tuomion 37 kohta; em. asia *Merci convenzionali porto di Genova*, tuomion 17 kohta ja asia C-380/05, *Centro Europa 7*, tuomio 31.1.2008, Kok. 2008, s. I-349, 60 kohta).

51 Perustamissopimuksessa määrätyn kaltainen vääristymätön kilpailu voidaan nimittäin taata ainoastaan varmistamalla yhtäläiset mahdollisuudet taloudellisten toimijoiden välillä. Se, että ELPA:n kaltaiselle oikeushenkilölle, joka itse järjestää ja hyödyntää kaupallisesti moottoripyöräkilpailuja, osoitetaan tehtäväksi antaa toimivaltaiselle viranomaiselle puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista, merkitsee käytännössä sitä, että sille annetaan toimivalta määrätä, kuka saa järjestää mainittuja kilpailuja, ja määrittää edellytykset, joiden mukaisesti nämä kilpailut on järjestettävä, ja että kyseiselle oikeushenkilölle myönnetään näin selkeä etu sen kilpailijoihin nähden (ks. analogisesti asia C-202/88, *Ranska v. komissio*, tuomio 19.3.1991, Kok. 1991, s. I-1223, Kok. Ep. XI, s. I-109, 51 kohta ja asia C-18/88, *GB-Inno-BM*, tuomio 13.12.1991, Kok. 1991, s. I-5941, Kok. Ep. XI, s. I-551, 25 kohta). Tällainen oikeus voi siis johtaa siihen, että yritys, jolle se on myönnetty, estää muita toimijoita pääsemästä kyseisille markkinoille. Tätä kilpailuolosuhteiden epäyhdenvertaisuutta korostaa lisäksi se yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa vahvistettu seikka, että kun ELPA järjestää moottoripyöräkilpailun tai osallistuu sen järjestämiseen, se ei tarvitse mitään puoltavaa lausuntoa, jotta toimivaltainen viranomainen voi myöntää sille tarvittavan luvan.

52 Lisäksi tällainen säännöstö, jolla myönnetään ELPA:n kaltaiselle oikeushenkilölle toimivalta antaa puoltava lausunto moottoripyöräkilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista ilman, että tässä säännöstössä liitetään kyseiseen toimivaltaan

mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa, saattaisi johtaa siihen, että kyseisen puoltavan lausunnon antamisesta vastaava oikeushenkilö vääristää kilpailua suosi-
malla itse järjestämiään kilpailuja tai kilpailuja, joiden järjestämiseen se osallistuu.

- 53 Edellä esitetyillä perusteilla esitettyihin kysymyksiin on vastattava siten, että oikeushenkilö, jonka toimintaan ei kuulu yksinomaan hallinnollisten päätösten tekeminen moottoripyöräkilpailujen järjestämisen sallimisesta vaan joka myös itse järjestää tällaisia kilpailuja ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-, mainos- ja vakuutusso-
pimuksia, kuuluu EY 82 ja EY 86 artiklan soveltamisalan piiriin. Nämä määräykset ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa myönnetään oikeushenkilölle, joka järjestää moottoripyöräkilpailuja ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-, mainos- ja vakuutusso-
pimuksia, toimivalta antaa puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjes-
tämistä koskevista lupahakemuksista, ilman että tähän toimivaltaan liittyy mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa.

Oikeudenkäyntikulut

- 54 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on väli-
vaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaami-
sesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosai-
sille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Oikeushenkilö, jonka toimintaan ei kuulu yksinomaan hallinnollisten päätösten tekeminen moottoripyöräkilpailujen järjestämisen sallimisesta vaan joka myös itse järjestää tällaisia kilpailuja ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-,

mainos- ja vakuutus sopimuksia, kuuluu EY 82 ja EY 86 artiklan soveltamisalan piiriin. Nämä määräykset ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa myönnetään oikeushenkilölle, joka järjestää moottoripyöräkilpailuja ja tekee tässä yhteydessä sponsorointi-, mainos- ja vakuutus sopimuksia, toimivalta antaa puoltava lausunto tällaisten kilpailujen järjestämistä koskevista lupahakemuksista, ilman että tähän toimivaltaan liittyy mitään rajoituksia, velvoitteita tai valvontaa.

Allekirjoitukset